

הדו"ח הדיפלומטי

סקירה חודשית על מדיניות-החוץ האזורית של ישראל
עורך: ד"ר רועי קיבריק*

גיליון מס' 25, מאי 2019

א. ישראל והפלסטינים

- עדיין אין תהליך שלום** - האמריקאים [זימו](#) את ישראל, אנשי עסקים פלסטינים ומדינות באזור לקחת חלק בסדנה כלכלית שצפויה להתקיים בבחריין במהלך חודש יוני, בה יחשפו את פרטי החלק הכלכלי של תכנית טראמפ. הפלסטינים [הביעו](#) את [התנגדותם](#) לכינוס הסדנה והודיעו כי לא ישתתפו. הרוסים [יצאו אף](#) הם [נגד](#) התכנית האמריקאית. האמריקאים עמלו קשה כדי לשכנע את מדינות ערב, ובייחוד ירדן, להגיע לפגישה, [וקיימו](#) סבב פגישות נוסף באזור, כולל בישראל. אולם, לנוכח ההחלטה על בחירות חדשות בישראל, נדמה כי המפגש בבחריין מאבד ממשמעותו ושפרסום תכנית טראמפ יידחה שוב. את ישראל [צפוי לייצג](#) בוועידה שר האוצר כחלון. משרד החוץ הישראלי [נמצא](#) מחוץ לתמונה לחלוטין בכל הקשור לתכנית טראמפ.
- יחסי ישראל והרשות הפלסטינית בצל קיזוז המיסים** - [נמשכו](#) המגעים בין משרד האוצר הישראלי ונציגי הרשות הפלסטינית במאמץ למנוע את הקריסה הפיננסית של הרשות נוכח קיזוז הכספים מהמיסים הפלסטינים. משלחת פלסטינית בראשות השר לעניינים אזרחיים חוסיין א-שייח [נפגשה](#) עם שר האוצר כחלון במשרד האוצר בירושלים לדיון בנושא, אך לא נרשמה התקדמות בפתרון. עוד [דווח](#) כי מדינות ערב שונות לחצו על הפלסטינים ללא הצלחה לקבל את המיסים המקוזזים, והן תכסינה את ההפרש. לאחר שנים של דחיית הבקשה, ועל רקע משבר המיסים, [אישרה](#) ישראל לפלסטינים לקבל משוריינים מארה"ב למנגנוני הביטחון שלהם, והם הועברו בתיאום עם ישראל דרך ירדן. בית המשפט [אישר](#) לפלסטינים ממשפחות שכולות להיכנס לישראל [ולהשתתף](#) בטקס זיכרון משותף, וזאת לאחר שראש הממשלה ושר הביטחון נתניהו [אסר](#) על כניסתם ללא כל הצדקה ביטחונית. בתחום הסביבה [נפגשו](#) השותפים הישראלי, הירדני והפלסטיני לפרויקט שיקום אוכלוסיית התנשמות עם האפיפיור. במהלך גל השריפות שפקד את ישראל, [התנדבו](#) לסייע גם כבאים פלסטינים, אשר הוזמנו להשתתף בטקס ההוקרה שהמדינה ערכה לכבוד המסייעים (בציון של מנכ"ל משרד החוץ רותם בעקבות האירוע, [נשמטו הפלסטינים](#) ודגלם מברכות התודה).
- משבר הומניטרי בעזה ויישום ההבנות עם החמאס** - החודש נפתח במספר ימים של [סבב](#) לחימה אינטנסיבי נוסף בין ישראל והחמאס, וזאת על רקע [עיכוב](#) ביישום ההבנות הקודמות ותחילתו של חודש הרמדאן. לאחר עשרות רקטות, [הפצצות](#) והרוגים בשני הצדדים, ושוב בתיווך מצרים, קטר והאוי"ם, הגיעו הצדדים להבנות והושגה רגיעה. [מדינות רבות בעולם](#) ומזכ"ל האו"ם [גיננו את](#) ירי הרקטות על ישראל. [האיחוד האירופי](#) גם היה בין המגנים וחזר על עמדתו כי רק הסדר מדיני יוכל לשים קץ לאליומות. ההבנות בין הצדדים כללו בין היתר העברת כספים נוספת של קטר לרצועה, [פתיחת המעברים](#) ואישור הכנסת סחורות נוספות, קידום [חיבור](#) תשתית חשמל נוספת לישראל, והגדלת אזור הדייג. קטר [החליטה](#) להעביר 480 מיליון דולר לפלסטינים – 180 מיליון דולר [כתמיכה](#) לרצועת עזה, שיתפרסו על פני חצי שנה ויופנו לסיוע לנזקקים, פרויקטי תעסוקה של האו"ם וסולר לחשמל, ו-300 מיליון דולר לרשות הפלסטינית. באמצע החודש [הגיע](#) הכסף הקטרי וחולק למשפחות הנזקקות בעזה, [ונפתח](#) מחדש והוגדל מרחב הדייג. בכל זאת לאורך החודש, לנוכח כל [עיכוב](#)

ביישום ההבנות, [חזרו](#) הצדדים להשתמש בכלים אותם הפעילו בעבר על מנת ללחוץ על הצד השני – בלוני תבערה ורקטות מצד אחד, וצמצום מרחב הדייג [וסגירת](#) המעברים מצד שני.

- **סיפוח (זוחל?)** - נתניהו [חזר](#) והתייחס פומבית לאפשרות הסיפוח של חלקים מיהודה ושומרון, וביטל את עמדות המומחים המזהירים מפני מהלך שכזה. אנשי המנהל האזרחי [פירקו](#) מערכות מים שנתרמו על ידי ארגוני סיוע למען הכפר חירבת בורין. בית המשפט [קיבל](#) את פניית המדינה לדחות את פינוי ח'אן אל אחמר בפעם השישית, כיוון שטרם קמה ממשלה שתקבע מדיניות כלפי הפינוי.
- **מאמץ כושל להעברת שגרירויות לירושלים** - החודש [ציננה](#) ישראל שנה להעברת השגרירות האמריקאית לירושלים. הציפייה כי מדינות רבות ילכו בעקבות ארה"ב התבדתה, ועל אף מאמצים ניכרים של משרד החוץ, רק גואטמלה ופארגוואי הלכו בעקבות ארה"ב, כאשר פארגוואי כבר השיבה את שגרירותה לתל אביב. במהלך השנה, צ'כיה [פתחה](#) בירושלים מרכז תרבות, הונגריה [חנכה](#) משרד סחר, סלובקיה [הכריזה](#) על פתיחת מרכז חדשנות, ברזיל [הודיעה](#) כי תפתח לשכת סחר, ואוסטרליה [הצהירה](#) כי היא מכירה במערב ירושלים כבירת ישראל ובמזרחה כבירת פלסטין העתידית, וכי היא תפתח משרד לענייני מסחר וביטחון בירושלים.
- **התמודדות עם החרם** - המשרד לעניינים אסטרטגיים [השיק](#) תכנית תמיכה בארגון פעולות ופעילויות בחו"ל בעד ישראל ונגד החרם והקצה לשם כך 5.7 מיליון ש"ח. יישום התכנית תלוי עדיין באישור משפטי. ממלא מקום שר החוץ ישראל כ"ץ ומנכ"ל המשרד רותם [בירכו](#) את גרמניה על [החלטת](#) הפרלמנט לגנות את תנועת החרם, להגדירה כאנטישמית, ולקרוז למניעת מימון ארגונים התומכים בחרם על ישראל, וקראו למדינות נוספות ללכת בעקבותיה.

ב. ישראל והאזורים סביב לה

המזרח התיכון

- **איים של נורמליזציה** - כחלק מנכונותה של בחריין לארח את הסדנה הכלכלית שיזמה ארה"ב, [הסכימה](#) בחריין להתיר לישראלים להיכנס לשטחה לטובת השתתפות וסיקור המפגש, אולם [הדגישה](#) כי היא עומדת מאחורי שאיפותיו של העם הפלסטיני [ומתווה](#) יוזמת השלום הערבית. מועצת השורא בערב הסעודית [אישרה](#) תכנית כלכלית חדשה, אשר צפויה לאפשר לראשונה גם לאזרחי ישראל הערבים לעבוד במשק הסעודי. לרגל חגיגות ל"ג בעומר [הוציאה](#) תוניסיה בול מיוחד עם תמונת בית הכנסת באי ג'רבה, ובכפר קאסם [הופיעה](#) לראשונה להקה מתוניסיה. בראיון עיתונאי [אמר](#) שר החוץ האמירתי גרגש כי שיחות עם ישראל הם דבר חיובי לכשעצמו, גם כששני הצדדים לא מסכימים זה עם זה. מצרים שלחה מטוסי כיבוי לסייע לישראל בהתמודדות עם גל השריפות. החודש [פורסם](#) כי במהלך שנת 2018 הגיעו לישראל מספר שיא של כ-72 אלף תיירים ממדינות מוסלמיות, כאשר כ-55 אלף מתוכם ממדינות עמן אין לישראל יחסים דיפלומטיים.
- **התקררות בשלום עם ירדן** - ירדן מצאה עצמה לכודה בין התנגדותה למתווה תכנית טראמפ לבין הזדקקותה לתמיכה האמריקאית, והשליחים האמריקאים קושנר וגרינבלט הגיעו על מנת ללחוץ עליה להשתתף. ייתכן כי השתתפות בדרג נמוך תספק לה מוצא. ביקורות רבות [הופנו כלפי](#) ראש העיר כרכ אשר סייע במהלך החודש הקודם לקבוצת מטיילים ישראלים. לבסוף, [הוציא](#) ראש העיר סרטון בו הוא מתנצל ומביע את התנגדותו לנורמליזציה עם ישראל.
- **סוריה כזירת מאבק אזורית** - ישראל [המשיכה לתקוף](#) בסוריה כחלק [ממאמציה](#) למנוע התבססות איראנית במדינה והעברת נשק מתקדם לחיזבאללה, והסורים בתגובה שוב [ירו](#) רקטות לכיוון החרמון. כחלק מניסיונות תיאום הפעילות

בסוריה, [הודיע](#) הבית הלבן כי במהלך חודש יוני יתקיים בישראל מפגש יועצי הביטחון הלאומי של ארה"ב, ישראל ורוסיה אשר ידונו בהתפתחויות האזוריות.

אירופה

• **שיתוף פעולה עם האיחוד האירופי ומדינות חברות בו** - ישראל [אירחה](#) החודש את תחרות הזמר האירופית, האירוויזיון, בתל אביב. מאות מיליונים ברחבי העולם צפו בהפקה הישראלית, ובצילומים שחשפו את יופיה של מדינת ישראל. נשיא המדינה [ביקר](#) בכפר האירוויזיון ובירך על שיתוף הפעולה המתמשך בין ישראל והאיחוד האירופי. ויכוח פוליטי פנימי [התעורר](#) סביב הזמנתם של ארגון "שוברים שתיקה" את תיירי האירוויזיון [לבקר](#) גם בחברון כדי להכיר את צדדיה השונים של המציאות המקומית. החוויה של חלק מהתיירים [נפגמה](#) בעקבות בידוקי הביטחון ביציאה מהארץ, ופגעה בתדמית הליברלית שישראל הציגה במהלך האירוע. שגריר האיחוד האירופי ז'ופרה לקח חלק בכנס שארגן מכון מיתווים יחד עם האגודה הישראלית לחקר האינטגרציה האירופית, קרן אברט והתכנית ללימודי אירופה באוניברסיטת תל אביב בו דנו בתוצאות הבחירות לפרלמנט האירופי. הדוברים הדגישו את היחסים העמוקים בין ישראל והאיחוד, לצד הרגש השלילי כלפי אירופה בישראל, והמורכבות לעבוד מול פרלמנט אירופי חדש, מפוצל יותר ובו מפלגות שנמנעות מקשר עם ישראל, ומפלגות שישראל נמנעת מקשר עמן.

• **מתיחות עם פולין** - על רקע מערכת הבחירות לפרלמנט האירופי והבחירות לפרלמנט הפולני שיתקיימו בסתיו, המפלגות הימניות-לאומניות בפולין [מנסות](#) לקדם צעדים וחקיקה שיחסמו את הדרישה האמריקאית והיהודית להשבת רכוש של יהודים אשר נלקח מהם במהלך מלחמת העולם השנייה ולאחר מכן הולאם על ידי פולין הקומוניסטית. פולין [ביטלה](#) את הגעתה המתוכננת של משלחת מטעם המשרד לשוויון חברתי בראשות השרה גמליאל ובהשתתפות הממונה על השבת רכוש במשרד החוץ דן האזרחי, לאחר שלא רצו [להצטייר](#) כמי שמנהלים דיונים בנושא עם ישראל. ראש הממשלה הפולני מורבייצקי [צוטט](#) כמי שאמר שהחזרת רכוש ליהודים תהיה כאילו היטלר ניצח לאחר מותו. התבטאות זו גררה גינויים נרחבים מצד ישראל ומנהיגי המוסדות היהודים בעולם. תקרית נוספת העיבה על היחסים בין המדינות כאשר אזרח ישראלי ירק על שגריר פולין בישראל. פולין [ביקשה](#) מישראל להבטיח את ביטחון הדיפלומטים, ונשיא פולין [כינה](#) אותה כהתקפה של שנאה כלפי הפולנים.

אגן הים התיכון

• **המשך המתיחות בין ישראל ותורכיה** - במהלך חילופי האש בין ישראל והחמאס בעזה, הפציעה ישראל את הבניין בו שכנה סוכנות הידיעות התורכית בעזה. בתורכיה [גינן בכל](#) תוקף את ההפצעה. במהלך גל השריפות הקודם [שלחה](#) תורכיה סיוע של מטוסי כיבוי מיזמתה, הפעם תורכיה לא הציעה, וישראל אפילו לא [פנתה](#) אליה בבקשת סיוע על רקע המתיחות בין המדינות. לקראת סוף החודש [נפגש](#) הממונה על שגרירות ישראל בתורכיה רועי גלעד עם מנהיג האופוזיציה בתורכיה קיליצ'דראולו.

• **משא ומתן על הגבול הימי עם לבנון** - ישראל ולבנון [קיימו משא](#) ומתן עקיף בתיווכו של עוזר מזכיר המדינה האמריקאי סאתרפילד בניסיון לקדם פתרון לסימון הגבול הימי בין המדינות. שר האנרגיה שטייניץ [נפגש](#) עם המתווך, הסכים לקיומו של משא ומתן בתיווך אמריקאי, והעביר מסרים חיוביים ללבנון. נמסרו דיווחים כי שיחות בין הצדדים יחלו בקרוב ויתקיימו במפקדת יוניפי"ל בדרום לבנון. ישראל [גינתה](#) את פגישתו של שליח האו"ם ללבנון עם סגן מנהיג חיזבאללה נעים אל-קאסם.

• **אגן הים התיכון כבמה לשיתופי פעולה אזוריים חוצי גבולות** - יוון, קפריסין, קרואטיה ואיטליה היו המדינות הראשונות [להיענות לבקשת](#) הסיוע למאמצי כיבוי האש של ישראל. האמריקאים [רואים](#) בחיוב את ההתקרבות בין ישראל וקפריסין, ותופסים אותה כגורם שיכול לאזן את הפעילות הרוסית באזור. אימון רביעי משותף לצבא הישראלי והקפריסאי [התקיים](#) בקפריסין. כמו כן, [חודשו](#) הטיסות הישירות בין חיפה וקפריסין.

ג. מערך החוץ הישראלי

- **מינויים ותנאי עבודה** - לאחר שכיהן מספר חודשים כממלא מקום, [החליטה](#) ממשלת ישראל למנות את ישראל כ"ץ כשר החוץ של ישראל לצד היותו שר התחבורה והשר למודיעין. מבקר המדינה [פרסם](#) דו"ח המצביע על ליקויים בתנאי האחזקה של מבני הנציגויות בחו"ל, מבקר את היעדרם של מדדים כמותיים להגדרת הצלחה ובחינה של פרויקט "מסע", [ומצביע](#) על [חריגות](#) מהנהלים בגיוס התרומות והפקת הטקס באו"ם לרגל 70 שנה לישראל, אותו הוביל השגריר דני דנון. החודש [החלה](#) ההרשמה לקורס צוערים של משרד החוץ.
- **דיפלומטיה מודרנית** - משרד החוץ [קיים](#) סמינר עבור יזמים ודיפלומטים זרים בנושא תרומת החדשנות הישראלית לשינוי חברתי. הרשות לחדשנות בישראל [חתמה](#) עם מאיו קליניק (מרכז רפואי אמריקאי) על שיתוף פעולה בתחום החדשנות הטכנולוגית, בדגש על טכנולוגית בריאות. סדרה תיעודית חדשה בשם "רילוקיישן", [מראה](#) את חיי הישראלים שעוברים לחו"ל מטעמי עבודה. אחת המשתתפות היא נציגת משרד החוץ, שגרירת ישראל בבולגריה.
- **אתגרים והזדמנויות בשיתופי פעולה עם אסיה** - משלחת עסקית של יותר מ-100 חברות מיפן [הגיעה](#) לארץ, יחד עם משלחת של מנהיגים צעירים, על מנת לחזק את הקשרים ולעודד שיתופי פעולה. בחמש השנים האחרונות [גדלו](#) ההשקעות היפניות בישראל פי 250 והגיעו לכדי 5.5 מיליארד דולר. בצ'נגדו, בירת מחוז סצ'ואן בסין [התקיים](#) פסטיבל רחוב המקדם את התיירות ממערב סין לישראל, בו הוקם חוף ים תל אביבי זמני במרכז העיר. ובכיוון ההפוך, משלחת עסקים בראשות מזכיר המפלגה ממחוז סצ'ואן [ביקרה](#) בארץ וקיימה כנס עסקי גדול לקידום העסקים והחקלאות ושיתופי הפעולה, בהובלת מינהל סחר החוץ במשרד הכלכלה והתעשייה ובשיתוף הרשות לחדשנות, משרד החוץ, שגרירות ישראל בסין והקונסוליה הישראלית בצ'נגדו.
- **רומן לטיני** - נתניהו [הודה](#) לברזיל על שהאירה את בניין הפרלמנט ביום השואה עם המילים: "שואה, לא עוד". שגריר ישראל בגואטמלה, מתי כהן [חנך](#) בעיר גואטמלה סיטי רחוב בשם "ירושלים בירת ישראל", מדובר בעיר השמינית בגואטמלה שחונכת רחוב בשם זה.

ד. ציר זמן חודשי

תאריך	מה קרה?
1 במאי	משלחת עסקית מיפן ביקרה בישראל.
6 במאי	התקיים טקס זיכרון משותף למשפחות שכולות מישראל ומהרשות הפלסטינית.
14 במאי	משרד החוץ קיים סמינר לדיפלומטים זרים בנושא חדשנות.
14 במאי	התקיים טקס לציון שנה להעברת השגרירות האמריקאית לירושלים.
14-18 במאי	ישראל אירחה בתל אביב את האירוויזיון.
19 במאי	האמריקאים הכריזו על קיומה של סדנה כלכלית בבחריין בסוף יוני.
26 במאי	משרד החוץ קיים טקס הוקרה לכבאים מיוון, קפריסין, איטליה, מצרים, קרואטיה והרשות הפלסטינית שהגיעו לסייע לישראל.
27 במאי	שר האנרגיה שטייניץ נפגש עם סאתרפילד, המתווך האמריקאי ללבנון.
29 במאי	ממשלת ישראל מינתה את השר ישראל כ"ץ לשר החוץ.
30 במאי	נתניהו נפגש בירושלים עם קושנר על רקע תכנית טראמפ והבחירות החדשות.

ה. פרסומים אחרונים של מכון מיתוים

<p>המלצות צוות חשיבה, "עשרה עקרונות מנחים למדיניות חוץ ישראלית כלפי האיחוד האירופי", הארץ, 29 במאי 2019.</p> <p>ברוך בינה, מדיניות ארה"ב כלפי ישראל והמזרח התיכון, גיליון 78, מאי 2019.</p>	דו"חות ומחקרים
<p>השגריר בדימוס ארתור קול, "די לחזות באופורית האירוויזיון כדי להבין עד כמה צריך פה משרד חוץ", הארץ, 22 במאי 2019.</p> <p>ד"ר רועי קיבריק, "מה יכולה ישראל ללמוד מתהליך השלום בין אתיופיה לאריתריאה?", הארץ, 15 במאי 2019.</p> <p>ד"ר מורן זגה, "תערוכת האקספו בדובאי: הצצה לתקופה מכוננת ביחסי ישראל והמפרץ", הארץ, 14 במאי 2019.</p> <p>השגריר בדימוס מיכאל הררי, "לבנון וקפריסין מהדקות יחסים, וזה יעשה רק טוב לישראל", דה-מרקר, 13 במאי 2019.</p> <p>ד"ר מורן זגה ואדם הופמן, "הנסיכויות והיהדות: מהמפרץ הפרסי תצא תורה", וואיינט, 13 במאי 2019.</p> <p>נהוראי עפרי וד"ר נמרוד גורן, "איך חברי הכנסת יכולים לתרום לשיפור מדיניות-החוץ?", הארץ, 6 במאי 2019.</p> <p>אלדד בן אהרון, "הכרה ברצח העם הארמני היא הכרה באוניברסליות של השואה", שיחה מקומית, 1 במאי 2019.</p>	מאמרי דעה
<p>יצחק גל, "מתיחות איראן-מפרץ", גלי צה"ל, 16 במאי 2019.</p> <p>ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו, "הבחירות לפרלמנט האירופי" כאן ב', 26 במאי 2019.</p> <p>ד"ר נמרוד גורן, "איראן-תורכיה", כאן-מורשת, 27 במאי 2019.</p>	ראיונות בתקשורת